

AVIZUL

Secției Științe ale Vieții a Academiei de Științe a Moldovei privind realizarea proiectului de cercetare 17.80013. 5107.12/6233STCU "Elaborarea și aplicarea procedeelelor agroecologice în gestionarea durabilă a insectelor dăunătoare pentru producerea tomatelor sănătoase" realizat în cadrul Institutului de Zoologie al MECC, în perioada 2017-2019, conducător academician Ion TODERAȘ

Audierea publică a proiectului de cercetare 17.80013. 5107.12/6233STCU "Elaborarea și aplicarea procedeelelor agroecologice în gestionarea durabilă a insectelor dăunătoare pentru producerea tomatelor sănătoase" realizat în cadrul Institutului de Zoologie al MECC, în perioada 2017-2019, conducător academician Ion TODERAȘ a avut loc la Adunarea Generală a Secției Științe ale Vieții a AȘM în data de 14 noiembrie 2019 (Procesul verbal nr. 7).

În baza audierii publice a raportului final prezentat de dr. IURCU-STRĂISTEANU Elena, având în vedere avizele pozitive a 2 experți independenți (se anexează), ținând cont de Fișa de prezentare a rezultatelor proiectului de cercetare (anexa nr. 3) și luând în considerare Extrasul din Procesul verbal nr. 6 din 10 iulie 2019 al ședinței Consiliului Științific al Institutului de Zoologie al MECC (se anexează), Secția Științe ale Vieții a AȘM menționează:

1. Noutatea și valoarea rezultatelor științifice. Teritoriul Republicii Moldova intruneste diverse tipuri de soluri, condiții de climă (temperaturi, precipitații, insolație) diverse, particularități specifice a diferitor soiuri și hibrizi de tomate, care condiționează existența unei diversități impunătoare de genuri și specii dăunătoare, ce manifestă modalități, grade diferite de atac și frecvență pe aceeași planta gazdă legumicole, în funcție de tehnologiile de cultivare, biotop, factori de climă, în care își manifestă atacul intensiv și frecvent. În această situație se impun cercetări științifice aprofundate a factorilor ecologici, care favorizează sau defavorizează ciclul de dezvoltare a speciilor entomoparazitare în impact cu planta de tomate. Aplicarea măsurilor non-poluante de control a insectelor a permis menținerea răspândirii și dezvoltării acestora sub pragul de daună economic.

2. Aplicarea practică a rezultatelor. Investigațiile au fost efectuate în gospodării agricole din 9 raioane administrative amplasate în zonele de Nord (Briceni, Edineți, Soroca) și Centru (Criuleni, Anenii Noi, Ialoveni, Orhei și Nisporeni) pe suprafețe de peste 50 ha de teren protejat și 200 ha în câmp deschis. În perioada de monitorizare a complexului de insecte în lunile de primăvară – toamnă la culturile de tomate au fost identificate 16 specii de insecte, dintre care o dezvoltare mai abundentă asociată cu un atac avansat de afecțiune au manifestat 7 specii controlul de menținere a cărora în condiții de producere, sub pragul economic de dăunare, a fost similar celor mai reușite scheme de combatere. În cadrul proiectului au fost realizate investigații în monitorizarea și particularitățile biologice de dezvoltare a moliei miniere a frunzelor de tomate (*Tuta absoluta*) dăunător periculos de carantină, frecvent depistat în ultimii ani la culturile de tomate și în Republica Moldova. Este recomandată respectarea verigilor tehnologice, efectuarea evidențelor de control biologic fitosanitar, elaborarea prognozelor și avertizărilor ca programe obligatorii de protecție a culturilor de tomate în diferite condiții de producere, aplicarea la timp a celor mai potrivite metode și preparate biologice, iar în cazurile de depășire a pragului de dăunare pentru combaterea complexă a insectelor utilizarea produselor combinate și chimice cu perioadă mică de așteptare de la ultimul tratament până la recoltare.

3. Participarea tinerilor în procesul de cercetare. La executarea proiectului au participat 1 doct. habilitat, prof. universitar, academician, 1 doct. în științe biologice, 1 doct. în științe

agricole și 2 doctoranzi care în cadrul proiectului au activat în calitate de colaboratori științifici stagieri. Cota tinerilor cercetători până la 35 ani a constituit 40%, din numărul total al cercetătorilor.

4. Participarea în programe internaționale. Tematica cercetării proiectului în cauză are conexiuni și tangențe de colaborare cu instituții de cercetare și organisme internaționale de protecție a mediului. În perioada realizării proiectului s-au menținut și amplificat relații de colaborare tehnico - științifică cu universități de profil agricol și instituții de protecție a plantelor din Italia, Slovacia, Germania, Turcia și România, care reprezintă premise reale pentru dezvoltarea cercetărilor în comun în cadrul proiectelor bilaterale, transfrontaliere și internaționale.

5. Managementul implementării proiectului. Obiectivele propuse au fost realizate în volumul planificat, în termenii preconizați și la un nivel metodic adecvat finanțării bugetare alocate. Devieri de la sarcinile trasate n-au fost depistate. Pe parcursul realizării proiectului dificultăți/impedimente n-au apărut.

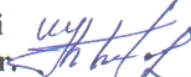
6. Infrastructura și echipament de cercetare utilizat pentru realizarea proiectului. La realizarea proiectului a fost utilizată infrastructura și echipamentul de cercetare din cadrul Institutului de Zoologie disponibil la moment. Cercetările au fost efectuate pe parcele mici amplasate randomizat în 4 repetiții cu respectarea cerințelor metodice. Au fost utilizate metode clasice de stabilire a indicilor de impact parazitar, monitorizare a densității numerice și stadiilor de dezvoltare a complexului de insecte dăunătoare și utile la cultivarea tomatelor în condiții de seră și câmp deschis. S-au folosit metode recomandate pentru cercetare aplicată la testarea preparatelor biologice, combinate și produselor de uz fitosanitar de origine chimică, determinarea eficacității biologice a măsurilor agrotehnice și mijloacelor aplicate în combaterea dăunătorilor pentru menținerea controlului fitosanitar sub pragul de daună.

**În baza celor menționate Adunarea Generală a Secției Științe ale Vieții a AȘM
hotărăște:**

Obiectivele proiectului de cercetare **17.80013: 5107.12/6233STCU "Elaborarea și aplicarea procedurilor agroecologice în gestionarea durabilă a insectelor dăunătoare pentru producerea tomatelor sănătoase"** realizat în cadrul Institutului de Zoologie al MECC, în perioada 2017-2019, conducător academician Ion TODERAȘ, au fost realizate integral, în volumul planificat, în termenii preconizați și la un nivel metodic adecvat finanțării bugetare alocate. Rezultatele obținute au fost parțial implementate la cultivarea tomatelor în spații protejate și câmp deschis, prezentate la un număr impunător de manifestări științifice și articole publicate în culegeri naționale și internaționale, iar Raportul științific final prezentat merită cea mai înaltă apreciere.

Vicepreședinte al AȘM,
conducătorul Secției Științe
ale Vieții a AȘM, acad.

 Boris GAINA

Secretar Științific al Secției
Științe ale Vieții a AȘM, dr. Gheorghe TUDORACHE